

Vaccin mot rotavirus

Vad är rotavirusjukdom?

Rotavirus är den vanligaste orsaken till svår diarré hos små barn. Rotavirusjukdom är en kombination av vattentunn diarré, kräkningar och feber. Sjukdomen kan snabbt leda till uttorkning, och kräver därför aktiv behandling.

Rotavirusepidemin börjar vanligen vid årsskiftet och pågår fram till juni: över 11 000 barn i åldern under 5 år behöver sjukvårdstjänster och ungefär lika många barn måste vårdas hemma. Diarréer orsakar årligen 2 400 vårdperioder på sjukhus, 3 700 poliklinikbesök och 9 000 hälsocentralsbesök.

Bland barn som är yngre än ett halvt år är rotavirusjukdom sällsynt, men före fem års ålder har så gott som alla haft sjukdomen.

Hur smittar rotavirus?

Rotavirusjukdom smittar lätt. Ett gram avföring från ett barn med rotavirusdiarré kan innehålla närmare hundra miljarder infektiösa virus. Sjukdomen sprider sig lätt i det sjuka barnets familj och daghem, också om man är mycket noggrann med hygien.

Sjukdomen bryter ut inom några dagar efter smittotillfället. Symtomen pågår vanligen i fem dygn. Ännu en vecka efter det att symtomen har upphört utsöndras virus i avföringen.

Vad är rotavirusvaccin?

Rotavirusvaccin innehåller levande försvagade rotavirus. Vaccinet innehåller också hjälpämnen (olika sockerarter, salter och vatten), men inga konserveringsmedel.

I det nationella vaccinationsprogrammet ingår en serie om tre doser rotavirusvaccin som ges via munnen. Institutet för hälsa och välfärd (THL) rekommenderar att vaccinet ges vid 2, 3 och 5 månaders ålder. Vaccinationsserien kan inledas vid 6 veckors ålder. Den första dosen bör ges före 12 veckors ålder. När den tredje dosen ges, får barnet vara högst 26 veckor gammalt. Intervallet mellan doserna bör vara minst fyra veckor.

Vaccinet kan ges samtidigt med andra vacciner. Vaccinet får inte ges om barnet har feber.

Hur effektivt är vaccinet?

Rotavirusvaccin är mycket effektivt. Genom vaccinering kan man förebygga svår rotavirusdiarré i nio fall av tio, och samtliga rotavirusorsakade diarrésjukdomar i sju fall av tio. En del av skyddseffekten kvarstår ännu under barnets andra levnadsår.

Vaccinet förebygger endast sådana diarréer som orsakas av rotavirus. Det förebygger inte diarrésjukdomar orsakade av andra virus.

Har vaccinet biverkningar?

Vaccinet har i omfattande vaccinstudier konstaterats vara säkert och vältolererat. Vaccinet kan orsaka diarré eller lös avföring. Symtomen kan lindras genom att man ger barnet mjölksyrebakterier.

Också övergående luftbesvär, kräkningar och lindriga allmänsymtom (t.ex. irritation eller feber) kan förekomma. Irritation och feber kan behandlas med vanliga febernedsättande och smärtstillande läkemedel.

Användning av rotavirusvaccin har tidigare förknippats med en eventuell ökad risk för tarminvagination och Kawasakis sjukdom. Tarminvagination är en sjukdom som innebär att en del av tarmen trycks in i en angränsande del av tarmen. Kawasakis sjukdom kännetecknas av blodkärlsinflammation i förening med hög feber. Några vetenskapliga belägg för ett samband mellan dessa sjukdomar och användning av de nya rotavirusvaccinerna finns inte. Rotavirusvaccin ingår i det nationella vaccinationsprogrammet bl.a. i USA, där man trots noggrann uppföljning inte har kunnat upptäcka någon ökad förekomst av vare sig tarminvagination eller Kawasakis sjukdom.

För vilka barn är rotavirusvaccin inte lämpligt?

Rotavirusvaccin ges inte till barn som är allergiska mot någon av beståndsdelarna i vaccinet. Det får inte ges till barn som har haft tarminvagination eller till barn som har en sådan medfödd missbildning av mag-tarmkanalen som kan innebära predisposition för tarminvagination. Även sjukdomar som försämrar motståndskraften mot infektioner kan utgöra hinder för vaccinering mot rotavirus.

Praktiska råd och anvisningar

Matning, amning eller vätsketillförsel påverkar inte vaccinets effekt. Det är dock inte tillrådligt att mata barnet före vaccineringen, eftersom det kan öka risken för uppstötningar.

Särskilt efter den första vaccindosen kan en del barn utsöndra vaccinvirus i avföringen. Utsöndringen är som störst omkring den sjunde dagen efter vaccinationen. Vaccinvirus medför inte någon risk för den vaccinerades friska syskon och andra familjemedlemmar eller närstående. T.ex. vid blöjbyten räcker det med normal handhygien.

Barn som fått rotavirusvaccin får delta i babysim, förutsatt att de inte har diarré eller lös avföring.